

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. Refutantur alij errores Arrianorum, Sabellianorum, &
Tritheitharum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

SECTIO III.

Refutatur aliorum errorum Ariano-
Sabellianorum, & Trithe-
itarum.

23.
Probat
Contra
Ariano-
rianos
Christum
esse verum
Deum.

Contra idem mysterium præter Iudæos
errarunt primò Ariani, fateates qui-
dem Christum Dominum esse Deum, sed
negantes esse verum Deum & ipsius id est,
patri consubstantialem: licet concede-
rent esse ipsius, id est, similem Patri se-
cundum substantiam. Quorum hæresis
damnata fuit in Concilio Nicæno primo,
& refutatur omnibus Scripturæ testimo-
niis superius allatis contra Iudæos ex Te-
stamento Veteri, & aliis ex Novo relatis
numero sexto. Nam Filius & Verbum
Incarnatum, est ille qui fecit omnia, &
hoc quo factum est nihil, Ioann. 1. Et
super omnia Deus benedictus in sæcula,
Roman. 9. vers. 5. Et denique verus
Deus, I. Ioan. 5. vers. 20. Et quidem aliter
non esset propriè & simpliciter Filius
Dei. Filius enim necessariò debet esse
eiusdem speciei seu naturæ cum Patre,
alioqui propriè Filius non est. Atqui Chris-
tus & Verbum si non esset verus Deus,
non esset eiusdem naturæ cum Patre: quia
quicquid est extra Deum quod non con-
stat natura ipsa diuina, infinite differt ab
illa, non modò specie, sed & genere
toto.

24.

Secundò, Sabelliani existimarunt Pa-
trem, Filium, & Spiritum sanctum, non
se differere; sed tantum ratione: atque
eundem penitus qui est Pater, dici Filium,
quatenus carnem assumpsit: & Spiritum
sanctum, quatenus sanctificat & viuificat
creaturas. Qui error est apertè contra
Scripturam. Nam Filius passim vocatur
genitus, & quidem Filius aliter esse non
potest. Atqui non potest idem generare
seipsum, & esse suimetipsum principium.
Item Filius dicitur procedere & mitti à
Patre, & Spiritus sanctus dicitur procedere
& mitti à Patre & Filio. Idem autem non
potest procedere & mitti se. Item Spiritus
sanctus dicitur esse alius Paraclæus à Fi-
lio, Ioannis 14. vers. 16. & 1. Ioan. 5.
vers. 7. Tres sunt qui testimonium dant in
caelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus,
& hi tres unum sunt. Esset autem falsum
quòd si tres, si vnus, & idem diuerso
tantum respectu propter diuersa officia,
dicatur Pater, Filius, & Spiritus sanctus.

Distinctio
personarum
probat
contra Sa-
bellianum.

25.
Error Tri-
theitarum
impugna-
tur.

Tertiò, Tritheitæ, quos hodie sequun-
tur Ministri Transyluani, teste Beapo
tractatu secundo, capite tertio, quæst. 3.
asserunt ex opposito, tres personas diui-
nas esse tres spiritus æternos, essentiali nu-
mero differentes, ac proinde tres Deos.
Qui error apertè repugnat sacris literis,
ex quibus constat Deum vnicum esse. Deu-

teron. 4. vers. 6. Audi Israel, Dominus
Deus noster, Dominus vnus est. Et capit.
22. vers. 39. Videte quòd ego sim solus, &
non sit alius Deus præter me. Et 1. Corinth.
8. vers. 4. Scimus quòd nullus est Deus, nisi
vnus. Vnde consequens est, vt si tres per-
sonæ sunt verè Deus, sicut esse ostendimus;
sint vnus tantum verus & solus Deus:
ac proinde constituentur in esse Dei per Dei-
tatem, seu essentiam & naturam diuinam,
indiuisam numericè, quæ natura vna &
sola est, sicut Deus verus vnus & solus
est. Neque dici potest quòd nomen Deus
sit collectiuum: ita vt Deus sit quidem
vnus & solus, sed vnus collectiue, con-
stans alioqui ex multis: vt ciuitas est
quid collectiuum, & exercitus, populus,
Respublica. Nam si ita esset, non pos-
set enunciari sigillatim de qualibet per-
sona diuina sicut nunciatur in sacris li-
teris, cum dicitur, *Benedictus Deus Pa-
ter: Deus erat Verbum: Hic est verus Deus:*
2. Corint. vers. 3. Ioan. 1. vers. 1. & 1. Ioan.
5. vers. 20. aliisque locis.

Pro his autem erroribus obici possunt
primò ea Scripturæ testimonia, in qui-
bus soli Patri diuinitas, tribus videtur.
Vt Ioannis 17. vers. 3. *Hæc est vita æterna,*
inquit Christus ad Patrem, *vt cognoscant
te solum verum Deum, & quem misisti
IESVM Christum.* Et 1. Corinth. 8. *No-
bis est vnus Deus Pater, & vnus Dominus
IESVS Christus.*

26.
Prima ob-
iectio hæ-
reticorum.

Respondeo in priori loco, particulam
exclusiuam, *solum*, coniungendam esse cum
particula sequenti, *verum Deum*: non au-
tem cum præcedenti, particula, *Te*. Ita
vt sensus sit, *Pater esse illum Deum qui
est vnicus verus Deus.* In secundo au-
tem sensus est, quòd Deus Pater sit vnus,
& Dominus IESVS Christus sit vnus;
ita vt particula exclusiua, *vnus*, sit con-
iungenda cum particulis, *Pater*, &
IESVS Christus, quorum neget plu-
ralitatem: non autem quòd Pater tantum
sit Deus, aut quòd IESVS tantum sit
Dominus, quasi non etiam Pater, qui est
Deus, sit Dominus. Generatim autem no-
tantum est exclusionem subiectis æquè ac
prædicatis applicari posse. Et sicut quan-
do applicantur subiectis, remouent alia
quæ non sunt ipsum subiectum: ita dem
applicantur prædicatis, remouent ea qui-
bus non conuenit prædicatum. Similem
modum loquendi usurpat Ecclesia in
Hymno Angelico, cum ad Christum
sic ait: *Tu solus sanctus, tu solus Domi-
nus, tu solus altissimus.*

27.
Secunda ob-
iectio.

Secundò, obiciuntur ea Scripturæ te-
stimonia, quibus aliquid videtur tribui
Verbo, aut Spiritui sancto, quod Deo
repugnat. Quale est illud Christi Ioannis
14. vers. 28. *Pater maior me est.* Et Ro-
man. 8. vers. 26. *Spiritus postulat pro nobis
genitibus inenarrabilibus.*

Respondeo, primum è duobus testimo-

TNO
S
PART

miis allatis, factum esse de Christo ut homine. Secundum verò dici metonymicè, non quòd Spiritus sanctus per seipsum possit aut gemat, sed quòd alios postulare aut gemere faciat: ut pallida mors dicitur, quia pallidos reddit. Vel ut explicat D. Nas Chrysostomus homil. 14. in Epist. ad Romanos dictum illud est de Spiritu id est, de dono orationis, qui olim fidelibus infundebatur divinitus, ut Spiritus prophetia, interpretationis sermonum, sanitarum, &c. Et qui habebat talem spiritum, vicè omnium orabat publice in Ecclesia, ut alij prophetabant, interpretabantur sermones, & curabant infirmos. Certè quidem Spiritus sanctus non gemit proprie, & formaliter, sed ut ministrum censendus est beatus. Quare si de ipsa persona Spiritus sancti intelligatur locus ille, non potest accipi in sensu proprio, sine absurditate manifesta.

Chrysof.

28.

Obiiciebant etiam Ariani filium in creatione mundi fuisse instrumentum aut instrumentum Patris, propter illud Ioannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt*: Sed respondendum est, participationem, per, significare etiam causam principalem quæ per se operatur: sic enim dicimus nos habere aliquid per Dei gratiam. Est autem verum quòd Filius, sicut est à Patre, ita habeat potentiam, & virtutem creandi à Patre. Quare Pater dici potest facere per Filium, id est, per potentiam communicatam Filio, id quod per seipsum facit. Pater enim Filio per generationem communicavit quicquid habet, excepta proprietate Patris. Verùm Filius quoque facit per seipsum, sicut & Pater, quia ambo faciunt ut vnus & idem Deus, per potentiam communem: idemque dico de Spiritu sancto.

29.
Tertio obiectio.

Tertio, obiiciuntur ea Scripturæ loca quibus de Verbo, aut de Spiritu sancto negari videtur aliquid, quod Deo conuenit necessariò. Ut Marci 13. vers. 32. *De die autem illa vel hora nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius, nisi Pater*. Et Matth. 24. vers. 36. additur, *Nisi solus Pater*. Et Ioana. 16. vers. 13. de Spiritu sancto dicitur, *Non loquetur à semetipso, sed quæcumque audiet, loquetur*. Atqui Deus omnia scit, & à semetipso loquitur, & non audit, sed per se cognoscit: omnia ergo &c.

Respondet, primum testimonium posse intelligi de Filio ut homo est: qui dictus est nascere, non simpliciter (nam ut Iudæi sciuit, cum hoc eius officium pertinuerit) sed secundum quid, nempe secundum scientiam quam accepit, ut Doctor & illuminator, ad communicandum aliis per seipsum, de qua Ioan. 15. vers. 15. aiebat, *Omnia quæcumque audiuisti à Patre meo, nota feci vobis: cum tamen notandum omnia docuisset, quæ per Spiritum sanctum docenda erant*. Quod autem ad-

dit Mattheus, *Nisi solus Pater*, non excludit Filium secundum diuinitatem, qui de se ait Ioan. 17. vers. 15. *Omnia quæcumque habet Pater mea sunt*. Ut enim rectè notat Suarez libro 2. c. 4. n. 4. Regula Dialecticorum est exclusiua non excludere concomitantia, & excludit multò minus ea quæ idem sunt cum subiecto exclusiua, ea ratione quæ conuenit illi exclusiua. Filius autem est idem cum Patre ratione intelligentiæ, per quam omnia scit. Lucæ vers. 18. v. 19. cum dixit Christus, *Quid me vocas bonum? Nemo bonus nisi solus Deus*, ubi visus est significare se non esse Deum: locutus est de se ut homine, secundum mentem eius cum quo loquebatur, qui non aliud de illo, quàm ut homine noticiam habebat.

Quod attinet ad Spiritum sanctum, ille ratione quidem nature per quam cognoscitur, non audit neque accipit ab alio. Quia tamen naturam habet à suo principio communicatam, dicitur accipere & accipere ab alio, nempe à principio suo. Hæc ergo & similia dicuntur de Spiritu sancto secundum illius proprietatem: nam est idem ut Deo non conueniunt secundum puram Dei considerationem. Cùmque in qualibet personarum diuinarum alia sit ratio nature, alia proprietatis cuiusque: potest de qualibet secundum aliquem modum nempe ratione proprietatis, negari aliquid, quod Deo secundum Dei rationem sit necessarium: quia non conuenit illi secundum rationem proprietatis: sed secundum rationem nature communis. Et contrà, tribui potest alicui illarum ratione proprietatis, aliquid quod Deo repugnet secundum prædictam rationem nature. Sic Deus secundum naturam non generatur, cùm tamen Filius generetur: neque mittitur Deus ut sit, cùm tamen Filius & Spiritus sanctus mittantur. Ac licet Filius nihil possit nisi accipiat à Patre, neque sciat nisi ab eo accipiat, ut dicitur Ioan. 5. & 15. idemque de Spiritu sancto respectu Patris, & Filij dicendum sit: non tamen inde sequitur Filium esse imperfectum, & indigentem, comparatione Patris: aut Spiritum sanctum, comparatione Patris & Filij. Nam Filius accipit à Patre omnipotentiam, & scientiam, & alia omnia, perfectissimè, per æternam generationem absolutè necessariam: & discernere in illo nihil est aliud quam generari: tamque necessarium est Filium gigni, quàm Patrem esse: & Deum esse trinum, quàm vnum esse. Vnde etiam in hoc genere dandi, & accipiendi absolutè vtrinque necessario, non est beatissimum quam accipere. Similiterque Spiritus sanctus accipit à Patre, & Filio totam essentiam diuinam tantà necessitate, quantà illi sunt id quod sunt: tamque necessario persona, producens est propter productam, quàm necessario hæc illam respicit & exigit veluti originis suæ principium.

Inceptè verò contra Filium argumentabantur Ariani, eò quòd illi sine articulo determinante tribuatur nomen Dei in

Scripturis, & Patri cum articulo. Etenim hec semper Patri tribuitur cum articulo, nec Filio semper sine articulo. Neque ad denotandum præcipuum vocis significatum, opus est adhiberi articulum. Ioann. 20. vers. 28. Christo sic ait Thomas Apostolus *ὁ κύριός μου, καὶ ὁ θεός μου. Dominus meus, & Deus meus.* Et 1. Ioan. 5. 20. de Filio dicitur, *Hic est verus Deus, qui est in unum cum Patre.* Contra verò, Corinth. 6. vers. 19. & Ioan. 1. v. 18. & alibi sæpissime tribuitur Patri nomen, *Deus*, sine articulo. Porro illa Thomæ Apostoli verba non fuerunt simplex exclamatio & admiratio: sed vera resurrectionis Christi, eiusque diuinitatis confessio: iuxta illud quod sequitur immediatè: *Quia vidisti me Thomæ, credidisti.* Quapropter merè in quinta Synodo generali sub finem actionis 4. anathematismo 12. damnatus impius Theodorus Mopsuestenus, quod asseruerit Thomam his verbis non esse locutum cum Christo, quasi fuerit confessus illum esse Deum, sed miraculè resurrectionis attonitum glorificasse Deum, ideoque non ad Christum, sed ad Deum ea verba retulisse.

Quartò, a uersus naturæ unitatem in tribus personis obicitur, quod 1. Ioannis 5. v. 7. sicut dicitur *Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus; & hi tres unum sunt:* ita dicatur, *Tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & Sanguis; & hi tres unum sunt.* Atqui tres isti non habent unam naturam simplici unitate, sed tantum aliquatenus simili: ergo nec illi tres. Respondeo per illum locum non probari quidem unitatem naturæ simplicem, quæ aliunde satis ostensa fuit numero 22. & disput. 6. sect. 4. Sed neque etiam per locum illum Ioannis diuersitas naturæ probatur: quia non dicuntur illi tres esse unum eodem penitus modo, quo isti: sed tantum dicuntur seorsim isti esse unum, & illi seorsim dicuntur esse unum. Modus verò quo Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt unum, aliunde satis per Scripturas & Concilia, præcipue verò per Nicænum 1. in Symbolo, & Lateranense magnum capit. 1. & 2. declaratus habetur. Notat etiam Valq. disput. 109. num. 12. verba illa de Spiritu, aqua, & sanguine, & *hi tres unum sunt*, in multis græcis codicibus non haberi: & in iis in quibus habentur, non esse unum sunt, sed, *in unum sunt*, ut si in unum, supple, testimonium, quatenus Christus per hæc tria dedit testimonium in terra, cum in cruce emisit Spiritum, & sanguis, & aqua ex eius latere perfosso exierunt. Quamquam alij hunc locum aliter explicant de baptismo, in quo Spiritus, id est Trinitas invocatur: & sanguis, id est, Christi passio & merita per aquam sanctificant. Vel ut ait Ambros. libro 10. in caput. 22. *Tres sunt testes,*

aqua, sanguis, & Spiritus. Aqua ad lachrymam, sanguis ad precium, Spiritus ad resurrectionem.

SECTIO IV.

Difficultates naturales circa idem mysterium.

Contra idem mysterium unitatis naturæ in Trinitate personarum obicitur multæ rationes naturales: quarum præcipuæ sunt, quod Deus non possit natura ipsa, & essentia diuina realiter esse Pater & Filius & Spiritus sanctus. Ergo quopiam realiter differentes à natura. Probarur antecedens: nam aliqui vel natura illa, tripliciter esset realiter, sicut illi sunt tres realiter distincti: aut illi non distinguerentur realiter, sed essent idem inter se, sicut sunt idem cum natura realiter, iuxta vulgatum axioma, *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se.* Consequens autem non potest admitti. Nam illud realiter à natura distinctum, constitutum Patris, Filij, & Spiritus sancti, vel est substantia vel accidens. Et quicquid dicatur, sequitur primò Deum secundum essentiam esse in potentia physica & quasi materiali, ut determinetur & constituitur in aliquo gradu entis per aliquid realiter additum. Secundò, Deus in concreto ut est Pater, Filius, aut Spiritus sanctus, erit compositus realiter ex essentia & aliquo alio. Tertio, paternitas, seu proprietatis & differentia primæ personæ, vel est producta ab alio, vel non. Si primum: dantur plures personæ tribus. Si secundum: ergo non tantum Deus à se existit secundum formam & essentiam Dei: sed etiam Pater secundum propriam patris quidditatem, quæ non est propria Dei quidditas: siquidem Filius dicitur esse perfectè Deus, qui tamen nullo modo est Pater. Quartò, si Pater generat Filium, & Pater & Filius spirant Spiritum sanctum: ergo nec Filius, nec Spiritus sanctus est à se. Ergo non sunt Deus: Deus enim est ens à se, id est, non productum ab alio. Deinde vel ex nihilo sunt, vel ex substantia diuina. Si ex nihilo: creaturæ sunt. Si ex substantia diuina: ergo substantia diuina secundum se est in potentia quasi materiali ad aliquid quod ex ea est per actionem generationis & spirationis. Hæc autem omnia sunt absurda, & contra sensum quem omnes habent de Deo.

Ad hæc breuiter respondeo per anticipationem (plena enim solutio pendet à nota mysterij explicatione, hoc tractatu suscepta) Deum eadem unitate reali quæ est Deus, esse Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, siue reali distinctione inter naturam & proprietates personarum constitutus: sed rationis tantum, seu virtuali. Deus quidem non est essentia suâ formali.

34.
Solutur
prima diffi.
cultas.